

ለናይ ሰልፍ መዓርክ 60ታት

15ይ ክፍል

መሐመድ እድሪስ

መዐረከት አሜሊ - 20 ማዮ 1962 ስጋሁ ለትበለዐ ሀይከል ማጭሞታት ግናዘት እግል ትፈርግ ምሽክለት ቱ። ኩሉ ዓሞታት አደሚ ሕድ ለመስል፡ ሕብሩም ጸዐደ ናይ ምንቱ እግል ቲበሉ! ናይ ለገብአ ልግበእ እንዴ ነስአዉ እግል ሊጊሶ እቡ ምራዶም ዐለ። ላኪን፡ እበ እንክር ኦሮ እግለ ሀይከል ክም ረአዉ፡ ናይ መደት ቅድምት እንድአኮን ናይ አዜ ወናይ ወቅት ቅሩብ ሰበት ኢመስለ እቶም፡ እምበልሁመ ህዬ ልብል ክቡብ፡ “ናይ እናስ ሰኒ ረዱም፡ ምስል ሕጭር ሓምድ ዶል ተአትጃግሩ ኩሉ ረአሱ እግል ለአትሐስዮም ወለአቃሽሾም ለአቀድር ፈርግ ሰበት ዐለ እቱ፡ ፈሽለው ከእንዴ ሐድገዉ ጌሰው።” እብሊመ ኢጸብረው፡ ወክድ ሓርመ እተ ሓምድ ልትሐረክ እቱ ለዐለ ድዋራት፡ ሸክ ለወደው እቱ አቅብር ሐዲስ እግል ለሐናፍሎ አንበተው። ሓጀት ትርድት ሳደፈቶም። እበናይ ኢኮን ወዓጭም ላኪን ትክ ለብህለት ወሰኒ ለትረተዐት ሓጀት ገዛፍ። ክም ገንሐወ ህዬ ማይ ጨቅመው ሌጠ። ለቀብር ለህይ፡ እግለ ሓምድ እብ አርወሐቱ ክም ዐለ ለልአምሮ ሰብ ንዋይ ቶም እብ ዓኒ እት ለአምሮ ለአዳለዉ ከሓጀት ለቀብረው እቱ።

“ሕኩመት ግናዘት ሓምድ ተሐዜ ህሌት” ክም ሰምዐው፡ እግል ሐጋረት ለቀብረዉ ግንዳይ ህዬ ዐለ። እሊ ክም ውልዋል ዶልክ እብ ህግዮ ሐቴ ሸብብ ለዐለ እስባት ለአለቡ ከበር እግል ልትአከድ፡ ወግናዘት ሓምድመ ሰበት ተሐገለት፡ ሰብ ሰልጠት ገለበቶም አው መትሃላጎም ኢነቅሰ። ለብዕድ ንእዘም ምኑ፡ በስ አማን ተ ወለሐሰት እግል ለአክዶ ለኢበለሰወ እበነት ይዐለት።

አስክለ ለአትሸክክ ድዋራትም ሰኒ ለልአምሩ ነፈር ለአከው። ሰውረት ኤረትርዮ እትለ ናይ ሰልፍ መትአምባት ግድለ ስለሕ ዲብ 60ታት ፍንጌ ምናድሊን ሰውረት ወጄሽ አባይ ገብእ ለዐለ መግርክ ምን ምናድል ሀይለስላሴ ወልዱ ለከትባዩ ክታብ ዐዋቴ ለትነሰኣቱ። ከእግል ዮም 15ይ ክፈል ለልአከ መስኡል ዴሽ ጀነራል ከበዴ ገመዳ፡ ወለትለአከ ሀዬ እት መደት ሸፍትነት ምስል ሓምድ ዕላቀት ሰኔት ለዐለት እሉ ሓጎስ ተምነዎ። እብ ከሊማቱ፡ ሓምድ ዐዋቴ ሞተ ክም ትበሀለ፡ እግልዬ ወእግል ተኸሌ ተክሌጋብር ሕኩመት ጊሶ ከበሩ ድለው ከምጽኦ ቤለው ከለአከውነ። ለዶል ለሀ ጀነራል ከበዴ ገመዳ ለልትበሀል ናይ ጦር ቃእድ ዐለ። ኖሱ ትላኬኒ ወክም ጊስኩሁ፡ “ሓምድ ሞተ ወለ ሀለ እንዴ ጊስከ አክድ” ቤሌኒ። አነ ወተኸሌ ሀዬ ትበገስነ። ተኸሌ ለረክበቱ ከንዶእ፡ እት ገበይ ተርፈ።

አነ እብ መኪነት ሕኩመት ባርንቶ ጊስኩ። ምኑመ አስክ ዐሊ-ግድር በጽሐኩ። ዲቡ ሓምድ ሞተ ቤለውኒ። እት አንቶሬ እግል ልትቀበር 10 ገመል ነስአዉ ቤለውኒ። እትሊ ሓጎስ ተምነዎ እምበለ ‘ቤለውኒ’ ለአከደዩ ሸይ ይዐለ። ‘ቤለውኒ’ ሌጠ እንዴ ጸብጠ አቅበለ። ፍላን እተ ቀብሩ ሓድር ዐለ ወኖሱ እበነት ከሬኮ ዲቡ ኢቤለ ምን ገብእ እግል ትእመኑ ኢትቀድር። እብሊ ሀዬ እምበለ ሰምዐኮ ረኤኮ ሰበት ኢቤለ፡ ሓብሬ ሳፍየት እበ አቅበለ እግል ኒበል ይእንቀድር። ለስሜት ይዐለት እቱ ተቅሪር ፖሊስመ፡ ለትሓባለከ ጌማም ሌጣ ቱ ለቀደመ፡ ...ሓምድ እብ ጸልዐት ከብድ (ቅርሐት) ልትጀረስ ሰበት ዐለ፡ ሓቆለ ናይ ደንጎበ መዐረከት ምክራዩ ቅዊት ሀሌት። ምን ሸፍትነት ለፈግረ ዲበ ምዕል አስክለ ለትሸረበ እቱ ወቅት፡ ሓምድ ሓሊብ ሌጠ ሰቴ ዐለ ድኢኮን፡ እክል በሌዕ ይዐለ። እብሊ ሰበብ እሊ ሀዬ፡ ሰኒ ቀጠን ወሄራርመ ለአትዕቡ ዐለ... .. ሓቆህ፡ ሓምድ ከሰለ እንዴ ጌስ ጭገሩ ቀረጨ። ልባሱ ቀየረ፡ እብ ገበይ ሰፋረት ብሪጣንዩ እት ካርቱም ለመጽአዩ ጀዋዝ እቡ እንዴ ትነፈዐ ሀዬ፡ እግል ዝያደት ዕላጅ አስክ ካይሮ ሳፈረ። እት ካይሮ፡ ሓምድ “ምን አጅል ሰውረት፡ ለሰልፋይት ጠልገት ለከፍኮ” እት ልብል ተሃገ። ለሰውራይት ልጅነት፡ ሓለት ሓምድ እት ቂመት እንዴ ኣቴት፡ ምስሎም እግል ልግበእ ሰበት ቀረረው፡ ናይለ ሰውረት ጀነራል እግል ልግበእ ሸየመዉ። እብ ጀህት ብዕደት ሀዬ፡ ሓምድ ምን እሊ ወክድ እሊ እት ፓኪስታን ተድራብ ዐስከሪ ነስእ ክምሰል ሀለ ትሰመዐ። ምን ሀግዩ እት ሀግዩ፡ ገሌ አንፋር ሀዬ እት ሓቴ መጀለት ሓምድ ልባስ ዐስከሪ ላብስ እት እንቱ ሰውር ክም ረአዉ ለሀድጎ።

እት ረአሰለ እብ ሜርሒት ሓምድ ዐዋቴ ለገብአዩ ሓምስ መዐረከት፡ እት ከረን ቀነብል ወጥለግ ክም ትላከፈ፡ እት አልገዴን እጅትመዕ ሸየም (ነዘር)

እብ ለክፍ ክም ትፈንጠረ፡ እብ ክሱሱ ብዙሕ ትዳገመ። እብ ግዕዝ ኣብሳር ኣባይ እንዴ ፈሸለ፡ መዕነውያት ሸዑብ ሰኒ ወአማን ሰመ ዐርገ። እብሊ ህዩ፡ እት ክፍለት 1962፡ ንዓል ኤረትርዮ ዝያደት እት ልትአመር ለጌሰ እተ መደት ገብአት። ለአባይ እግል ልሻቅሎ ወለአብሀርሮ እንዴ ትበሀለ አስክ ለትፈናተ አራዲ ለጌሰው ከረ ዑመር እዛዝ፡ ሀደፎም እንዴ አግደው፡ ዐደድ ቅድረቶም ምን ቀበት-ዐድ ወካርጅ መናዱቅ፡ ቀነብል ወጥለግ እንዴ ረክበው አስክለ ምን ትበገሰው አካኖም ክም አቅበለው፡ ካልእ ዶል እንዴ ትከማከመው፡ ተሐይስ ተሐምቅ እንዴ ቤለው፡ ናይ ምስተቅበል በራምጅም እግል ልኤትኖ፡ ሓምድ ዐዋቴ እት ለሐዙ አንበተው። ክምሰለ እሰልፍ እንዴ ትጀመዐው ወትጋመው ኤታን እንዴ አፍግረው ለትዐወተው፡ ካልእ ዶልም ምኑ ለልትደቀብ ዐመልያት እግል ሊደው፡ ምስሉ እግል ልትጋመው ሐዘው። ላኪን፡ ክምሰለ ለሐስበው ኢገአት እሎም። እምበለ ምስል ሓምድ እንዴ ሐድገዎም ጋይሳም ለዐለው ሐምስ ስሉ-ሓም፡ ብዕድ ነፈርመ ኢረክበው። ሓምድ ሰበት ይዐለ፡ “እተዩ ሀለ፤” እት ልብሎ ትሰአለው። “እንዴ ሐመ እግል ልትዓለጅ ሱዳን ጋይስ ሀለ” ቤለዎም። ዝያደት ኩሎም ግንድፍል ይአምነ። ጽዋር ወወጅህ ዐዋቴ መሐመድ ፋይድ ክም ረአ ህዩ እት ሸክ አተ። * * * ሐቆ ሳምን ምን መዐረከት አሜሊ አምዕል ሰንበት፣ዐባይ፡ ምድር እንዴ መሰ ክም ዐወድወደ፡ ሓምድ ምስል ስስ መልህያሙ እት ተሸኪል ሳክባም ዐለው። ሓምድ ስምጥ ክቡብ ወለብዕዳም ርዩይም እንዴ ቤለው አትካረረው። ላለ፡ እት ወክድለ ጸለምት ሓምድ እንዴ ቀንጸ እግል ክቡብ፡ “መንዱቅዬ ስምጥክ ውደዩ” እት ልብል ድርክ አበለዩ ዲቡ። እግለ ዝናሩመ እተ ክምሰልህ። ክቡብ እግል ሓምድ “አፎ ቱ እንከ መንዱቅዬ ትብለኒ፤” እት ልብል ትሰአለዩ። ሓምድ “አነ ሕሙም ህሌኮ፡” ወምን ወኬን ሐበት ኢትሃገ። ነጸላሁ እንዴ ትገልበበ ሌጠ ሰክበ። ሐቆህ ከሊመት ኢትሃገ። ክቡብመ ለልአትሻቅል ሸይ ሰበት ይዐለ እግሉ፡ ካልእ ዶል ኢትሰአለዩ። ሳክባም ትመዩው። ጽቤሕ ምድር ሓምድ እንዴ በድረ ለፈዜዕ ነፈርመ ይዐለ እቶም። አትኒን አስቡሕ ላኪን ቀደሚሁ ቀንጸው ከትሰለው።

ናይ ቅርብ ሰበት ገብአት እቱ፡ “ደሐን ይሀለ ገብእ” እንዴ ቤለ እት ልትባደር ሓምድ እግል ለሀርስ ለመጽአ ዐዋቴ መሐመድ ፋይድ ዐለ። “ሓምድ፡ ሓምድ” እት ልብል እብ ስሜቱ እት ለአድህዩ ነዝነዘዩ። ክቡብ ላኪን ይዐጅቡዩ። “ያሼክ! አፎ ለዓርፍ ኢትሐድጉ! ሕሙም ሰበት ትመዩ ልስከብ ሕደጉ” እት ልብል ሰበት ትቃወመዩ፡ ምኑ ክም ረይም ወደዩ። እሊ ለፈሀመ አሕመድ ጋድፍ እብ ተረቱ እት ሓምድ እንዴ ጌሰ ዳምህዩ። እለ ዶል እላመ ሓምድ እት ሰካብ ጥዑም ክምሰለ ሀለ ነፈር ኩስኩስ ኢቤለ።

ለምስሉ ትመዩ ክቡብ በዐል ሰብር ወሃድኔ ቱ ለዐለ። እብ ምልሃዩ፡ “ሓምድ ቅነጽ፡ ጸሓይ ፈግረት ወምድር አምዐለ” ቤለዩ ስካብ ከልኡ ለሀለ እት መስል ዲቡ ወእት ልትአሰፍ ምኑ። ህቱመ በሊስ ሰበት ሰአነ ትሸከከ። እብ ሸፋግ እግለ አስራር እዴሁ ወልቡ ተማተመ። ገርቡ ሕፉን ዐለ። ሀንደገት ልቡ ላኪን አትካረመት። ለዶል ለሃቱ ርሑ ለፈግረት፡ አስተሸሀደ፡ አትኒን 28 ማዩ 1962 ።